

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

de SAAMBINDER

GEREFORMEERDE GEMEENTE
KAMPERLAND

04 Een roepende stem

19 Houvast -
jeugdverhaal

20 Twee stenen tafelen

Vlieden

ds. J. Beens, Scherpenzeel

Zacharia is de profeet die onder het volk van Israël rond dezelfde tijd als Haggai geprofeteerd heeft. Hij behoorde met zijn volk tot de uit Babel teruggekeerden. Toch was niet iedereen teruggekeerd. Dat blijkt ook uit de tekst.

► **Hui, hui, vliedt toch uit het noorderland, spreekt de HEERE.**

Zacharia 2:6a

Als u denkt aan Zacharia, denkt u dan ook aan de acht nachtgezichten die beschreven staan in zijn profetie? Het waren visioenen die Zacharia van zichzelf ook niet begreep. Ze moesten aan hem en daarin ook aan het volk uitgelegd worden. Wat hebben we allen de Uitlegger nodig om de Schrift te verstaan. Dan mogen we elkaar de vraag wel stellen die Filippus aan de kamerling stelde: 'Verstaat gij ook hetgeen gij leest?'

De tekstwoorden voor deze meditatie

Bij de voorpagina:

GEREFORMEERDE GEMEENTE KAMPERLAND

De in Kamperland woonachtige leden van de Gereformeerde Gemeenten kerken aanvankelijk in Kortgene. Vanwege de afstand tot deze plaats worden er vanaf 15 augustus 1935 echter ook kerkdiensten

in Kamperland belegd, in een lokaal van de openbare school. Na verloop van tijd verhuist men naar het 'gemeentelokaal' aan de Veerweg. Nadat er in 1959 overeenstemming is bereikt over de aankoop van dit gebouw, wordt het vrijwel volledig afgebroken en vervangen door nieuwbouw. Op 19 april 1960 neemt ds. A.F. Honkoop het nieuwe kerkgebouw (met 80 zitplaatsen) in gebruik met een preek over Johannes 20:19b: '...kwam Jezus en stond in het midden en zeide tot hen: Vrede zij ulieden'. Op 3 augustus van hetzelfde jaar wordt de afdeling in Kamperland zelfstandig.

In 1975 komen er 35 zitplaatsen bij en in 2015 wordt het kerkgebouw uitgebreid met twee zalen en enkele nevenruimten. Het aantal zitplaatsen stijgt daarmee tot 180. Tevens krijgt het kerkgebouw een nieuwe entree.

De gemeente telt 61 belijdende leden en 37 doopleden.

staan tussen het tweede en derde nachtgezicht in. De verzen 6 tot en met 9 uit hoofdstuk 2 geven ons een verklaring (toepassing) van het tweede nachtgezicht uit hoofdstuk 1, terwijl de verzen 10 tot en met 13 uitleg geven over het derde nachtgezicht. Het tweede gaat over de horens en de smeden. De vier horens en de vier smeden staan symbool voor de politieke machten (koninkrijken) die het volk Israël bedreigden, maar die ook elkaar onderling als wereldmachten bestreden. Denk in die tijd aan onder meer Assyrië, Babel, Perzië en aan de Samaritanen. Wanneer de niet-teruggekeerden onder deze strijdende volken bleven verkeren, dan zouden zij in die oorlogstijd mede ten onder gaan. In dat licht staan de genoemde tekstwoorden.

Een vurige Muur

Zacharia roept en waarschuwt de Joden in Babel: let toch op Jeruzalem! Want zij zal dorpsgewijze bewoond worden, de HEERE zal haar zijn tot een vurige Muur en in haar midden tot Heerlijkheid. Er is maar één gelukkig volk, en dat is toch Gods volk. Want de HEERE zal bij hen wonen. De profeet spreekt van Hem, Die God zal zenden tot Zijn volk. Aan de ene kant waarschuwt de HEERE door Zacharia het volk dat nog in Babel verkeert. Aan de andere kant wil Hij hen het geluk van Zijn volk, van Gods volk, tekenen. Dat is ook nu in deze tijd nodig. Het woord vanuit deze profetie is dan ook zo welmenend, het is de HEERE Zelf Die ons en onze kinderen waarschuwt: 'Hui, hui'. Wee. Wee. O. O. Vlucht toch uit het noorderland. Jesaja predikt in Jesaja 1:4: 'Wee het zondige volk'. Ook hier voelt u de dreiging in deze waarschuwing. O, word toch eens wakker! U kunt wel denken in Babel te kunnen blijven wonen, en u daar thuis te gevoelen, maar de volkeren spannen samen. In deze tijd van oorlog, een tijd die tegelijk genadetijd inhoudt, verzamel Ik Mijn volk. Straks zal het oordeel voltrokken worden.

Ontkom toch, staat er in vers 7. Ontvlucht toch, gij die woont bij de dochter van Babel. U heeft zich verzwagerd met de inwoners van Babel, u zit gevangen in zijn macht. Gevoelen wij ook dat we gevangen zitten in Babel, in het Babel der zonde? Heeft u het goed naar uw zin in deze wereld? Dan klinkt de boodschap: 'Hui, hui', vliedt! Denk aan Bunyans "Christenreis": vliedt de toekomstige toorn! Verlaat het grote gevaar waar u zich in bevindt. Denk aan de geschiedenis van Lot, waar de engelen Lot, zijn vrouw en twee dochters uit Sodom zond, opdat zij in de ongerechtigheid van die stad niet zouden omkomen. 'Behoud u om uws levens wil, zie niet achter u om en sta niet op deze ganse vlakte; behoud u naar het gebergte heen, opdat gij niet omkomt'. Ook nu komt deze boodschap tot u. Zoekt de Heere en leef.

'Behoud u om uws levens wil, zie niet achter u om en sta niet op deze ganse vlakte; behoud u naar het gebergte heen, opdat gij niet omkomt'.

Wil toch niet stug gelijk een paard weerstreven. Zo gij Zijn stem dan heden hoort, verhardt u niet, maar laat u leiden. U wordt toegeroepen: 'Hui, hui, vliedt toch uit het noorderland!' Het noorderland is hier het land van Babel, Babylonië, dat voor het land van Juda tegen het noorden lag (kanttekening 17). De profeet Jeremia

spreekt ook verschillende keren in zijn profetie over het land van het noorden. Smeek toch om geleid te mogen worden uit het noorderland. Weet u Wie u uit dat noorderland kan trekken? De Verbondsgod, de HEERE, Die het gezegd heeft: 'Ik zal zeggen tot het noorden: Geef'. Hij brengt hen terug naar Jeruzalem. Er zijn er teruggekeerd, er zullen er nog terugkeren. Het welbehagen des HEEREN zal door Zijn hand gelukkig voortgaan. Of veracht u de waarschuwende, tegelijk ook nodigende, stem des HEEREN? 'Hoe zullen wij ontvliden, indien wij op zo grote zaligheid geen acht nemen?'

De brug opgehaald

Zacharia tekent ook het zalig geluk van dat volk dat is teruggekeerd: 'Juich en verblijd u, gij dochter Sions. Want zie, Ik kom'. Christus komt. Dat volk dat de zonde leert haten en vlieden, dat geen rust vindt, dat als door onweder voortgedreven, ongetroost voortgaat, als een balling over de wereld, zonder rust voor het hol van hun zielevoet, die uitgeleid worden uit het noorderland, voor wie de brug naar de wereld wordt opgehaald, die zullen toch geleid worden tot dat Jeruzalem, dat dorpsgewijze bewoond zal worden, totdat Zijn huis vol is, als de gegevenen van de Vader zich aan Hem onderworpen hebben, en Hij hen tot in eeuwigheid zal zijn tot Heerlijkheid in het midden van haar. Dan zal het waar zijn wat er staat er in vers 11: '... en zij zullen Mij tot een volk wezen; en Ik zal in het midden van u wonen'.

Kom, bent u al gevloeden uit het noorderland? Laat dat 'hui, hui' u tot een aansporing zijn, gij die woont bij de dochter van Babel.

Want Hij is onze God, en wij Zijn 't volk van Zijne heerschappij, De schapen, die Zijn hand wil weiden; Zo gij Zijn stem dan heden hoort, Geloofd Zijn heil- en troostrijk woord, Verhardt u niet, maar laat u leiden.♦

Uit:
MEER DAN OVERWINNAARS
ds. G.H. Kersten
(uitg. De Banier, 1953).

De vrouwen hebben haar doden uit de opstanding wedergegegen; en anderen zijn uitgerekte geworden, de aangeboden verlossing niet aannemende, opdat zij een betere opstanding verkrijgen zouden.

Hebreeën 11:35

HET GELOOF IN HET LIJDEN

Och, dat de schrik des Heeren ons zou bewegen tot het geloof. Onbekeerden van hart en vreemdelingen van het werk des Geestes, uw deel zal eenmaal met die vijanden zijn, die vijanden die u nu misschien mijdt. Dat Christus toch uw deel worde, en u in Hem door het geloof uw toevlucht zou vinden. Wat buiten Hem is, zal eens bezwijken. Hier mag Gods volk worden veracht en ten dode toe vervolgd, maar:

*Hun is een beter lot bereid,
Hun heilzon is aan 't dagen.*

De opstanding! Ja, die komt. Dan zullen alle doden leven. God zal ze opwekken ten uitersten dage. O, die dag! De rechtvaardigen zullen ingaan ten eeuwiggen leven. Ziel en lichaam beide zullen eeuwig voor de troon zijn. Dat is de betere opstanding, waarvan Paulus spreekt. Beter dan de bevrijding van de dood, door de vijanden aangeboden.

Mocht ons hart op die opstanding worden gezet. Dat onze uitgangen zich daarheen mochten richten, meer dan naar de wereld. Laat men ons alles afnemen, geld en goed en leven, doch een eeuwig leven is Gods kinderen bereid, een betere opstanding. Uw verdrukking is er een van slechts tien dagen. Welhaast zult u met ziel en lichaam voor

- ▶ de troon Gods zijn, om de Heere Die u heeft liefgehad, de enige en drie-enige God, eeuwig en volmaakt te loven en te prijzen.

DE WERELD NIET WAARDIG

En anderen hebben bespottingen en geselen geproefd, en ook banden en gevangenis; zijn gestenigd geworden, in stukken gezaagd, verzocht, door het zwaard ter dood gebracht, hebben gewandeld in schaapsvellen en in geitenvellen; verlaten, verdrukt, kwalijk behandeld zijnde (welker de wereld niet waardig was), hebben in woestijnen gedood en op bergen, en in splonken en in de holen der aarde.

Hebreeën 11:36-38

Gods weg is altijd anders. Elk van Zijn kinderen leidt Hij op een eigen weg. Hoewel zij allen één zijn in de ervaring van ellende, verlossing en dankbaarheid, toch heeft elk een eigen levensweg. Een witte keursteen wordt hun gegeven en daarop een nieuwe naam, die niemand kent dan die hem ontvangt. Zo zal de Heere van al Zijn volk verheerlijkt worden, in iedere weg waarin God leidde.

Ook in de opsomming van de vele, verschillende oefeningen des geloofs, die Paulus in Hebreeën 11 noemt, komt dit duidelijk uit. 'Anderen hebben bespottingen en geselen geproefd', zo schrijft de apostel. Dat woord 'anderen' geeft niet slechts andere personen aan, maar ook een andere weg, een andere ervaring. Deze anderen vormen een nieuwe groep gelovigen, die door het geloof het lijden hebben verdragen en overwonnen hebben. Niet allen hebben het schrikkelijke lot moeten ondergaan van hen, die de apostel in de vorige verzen noemde.

▶ wordt vervolgd

Een roepende stem

ds. H. Brons, Moerkapelle

Veel mensen kennen Abraham Hellenbroek van zijn catechisatieboekje. Toch heeft hij veel meer geschreven wat waard is om er kennis van te nemen. De afgelopen jaren heb ik onderzoek gedaan naar zijn geestelijke nalatenschap. In enkele artikelen ga ik in op verschillende aspecten van zijn werk, toegespitst op zijn prediking.

Abraham Hellenbroek is in 1658 geboren in een Amsterdams koopmansgezin. Het woonhuis van zijn familie staat in de Amsterdamse Jordaan aan de 1e Tuindwarstraat. De familie heeft een goede welstand opgebouwd in de handel in kledinglinten, zo blijkt uit het stadsarchief. Dat biedt Abraham de mogelijkheid zich te bekwamen in de talen.

Opleiding

Vanaf zijn tiende gaat hij naar de Latijnse school en zes jaar later naar het Amsterdamse Athenaeum. Daar ontmoet hij Petrus Francius, die hem aan de hand van klassieke schrijvers bekwaamt in de welsprekendheid. Ook krijgt hij les van Ludovicus Wolzogen en Johannes de Raey. Beiden zijn aanhangers van Descartes, die aan het verstand een dominante plaats toekent in de ontwikkeling van kennis. We weten niet hoeveel invloed dit nieuwe denken op Hellenbroek heeft. Wel zal hij later expliciet afstand nemen van een Bijbeluitleg waarin het menselijk verstand als toets voor echte kennis wordt genomen.

In 1677 zet Hellenbroek zijn onderwijs voort in Leiden. Aanvankelijk kiest hij voor een brede studie met aandacht voor Bijbelse talen. Al snel stapt hij over op theologie als hoofdstudie. Volgens Leids gebruik ontvangt hij preeklessen van twee plaatselijke predikanten, te weten David Knibbe en Petrus van Staveren. In veel opzichten

is Knibbe voor Hellenbroek tot een voorbeeld. Zo schrijven beiden een catechisiemethode. Hellenbroek blikt later terug op Knibbe als zijn leermeester die hem verrijkt heeft met ‘stof, met stijl, met trant’ van preken. Zo is Hellenbroek voorbereid op het werk vanuit de pastorie.

Gemeenten

Wanneer Hellenbroek begin 1683 intrede doet in zijn eerste gemeente Zwammerdam, spreekt hij vanuit Jesaja 40:6: ‘Een stem zegt: Roept! En hij zegt: Wat zal ik roepen?’ Hellenbroek geeft dan aan niet anders dan een roepende stem te willen zijn. Dat is de opdracht die de Heere hem geeft. Hij vraagt zich af hoe hard hij moet roepen als sommigen van zijn hoorders eelt op hun oren lijken te hebben.

Zijn verblijf in Zwammerdam is voor hem van grote betekenis. Hij treedt er in het huwelijk met de Rotterdamse koopmansdochter Geertruida van der Hoeven. In 1690, het laatste jaar van zijn verblijf in Zwammerdam, vindt bij Hellenbroek een ingrijpende geestelijke verandering plaats. Volgens zijn latere collega en biograaf Alardus Tiele steunt Hellenbroek niet langer op zijn verstand, maar rust hij alleen op de verdiensten van Jezus. Hellenbroek zelf zwijgt in zijn nagelaten preken over deze verandering. Wel is er een verandering af te leiden uit de nagelaten preken.

In 1691 volgt een beroep naar Zwijndrecht. Bij zijn intrede in Zwijndrecht valt een andere toon op dan acht jaar daarvoor in Zwammerdam. Hij spreekt niet langer van morele aanrading als hoofddoel van zijn prediking. Anders dan in Zwammerdam maakt hij nu scherp onderscheid in de geestelijke staat van zijn hoorders. Hij wenst wel dat ze allen kinderen van God zijn, maar houdt rekening met het tegendeel. Dat dit hem ernst is, blijkt uit de Zwijndrechtse prekenreeks over

► In Zwammerdam, zijn eerste gemeente, vindt bij Hellenbroek een ingrijpende geestelijke verandering plaats.

Jeremia 7. Daarin spreekt hij met diepe zorg over de geestesgesteldheid van de meeste van zijn hoorders. Bij zijn afscheid in 1694 blijken de kinderen hem toch hoop te geven voor de toekomst van de gemeente. Zijn daaropvolgende verblijf in Zaltbommel duurt nog geen jaar. Zijn naam als behoudend prediker heeft inmiddels ook Rotterdam bereikt, zo blijkt uit een beroep. Aan die gemeente zal hij vanaf 1695 tot zijn emeritaat in 1728 verbonden blijven. Verdriet blijft Hellenbroek er niet bespaard. Hij overleeft al zijn kinderen. Aan het einde van zijn leven verliest zijn stem aan kracht. In 1728 houdt hij zijn laatste preek, over Psalm 16:11. Het is de preek waarmee de eerste bundel ‘Keurstoffen’ opent. Er spreekt een diepe levensernst uit, gecombineerd met een hartelijk verlangen om ontbonden te worden en met Christus te zijn. Hij overlijdt in 1731. Zijn vrouw is dan al een deel van haar geestesvermogens verloren. Zij sterft in 1758.

Betekenis

Hellenbroek is veel meer dan de schrijver van de catechisiemethode ‘Voorbeeld der Goddelijke waarheden’. In Rotterdam ontstaan de werken die Hellenbroek bij zijn leven heeft uitgegeven. Het gaat om zijn

grote exegetische werken over Jesaja en het Hooglied. De vierdelige serie over Jesaja, met als titel ‘De evangelische Jesaja’, betreft daadwerkelijk gehouden preken, zo geeft hij aan in een Woord vooraf. Dat neemt niet weg dat de preken bewerkt zijn met het oog op de uitgave. Zo zijn soms preken samengevoegd en staat Hellenbroek zich uitweidingen toe.

Ook de twee delen over Hooglied verschijnen in preekvorm. In het Voorwoord ontbreekt ditmaal de vermelding dat de preken van de Rotterdamse kansels hebben geklonken. In de lijdenstijd ontstaat de bekende ‘Kruis Triomf van Vorst Messias’ waarbij Hellenbroek nauwgezet het Rotterdamse preekrooster van het kerkelijk jaar volgt. Ook verschijnen bij zijn leven zeven drukken van zijn bekende catechisatieboekje. Na zijn dood maakt zijn neef zowel de ‘Kruis Triomf’ als de prekenbundels ‘Keurstoffen’ en ‘Mengelstoffen’ gereed voor de drukpers.

Zijn werken blijven volop afzet vinden. Na Smijtegelt is hij de meest gelezen oudvader. Wat maakt dat de roepende stem van Hellenbroek ook vandaag nog de moeite waard is om naar te luisteren? In een aantal artikelen gaan we op zoek naar een antwoord op die vraag. ♦

► wordt vervolgd

Het Schriftuurlijke van de Drie-eenheid

ds. G.J. van Aalst, Nieuw-Beijerland

Mag men het woord ‘Drie-eenheid’ wel gebruiken, vraagt Hellenbroek in zijn bekende vragenboekje. Het antwoord luidt, even kort als bondig: ‘Ja, het is Schriftuurlijk’. In vier artikelen willen we dat onder ogen zien, en dat doen we aan de hand van onze belijdenisgeschriften.

In de Heidelbergse Catechismus gaat Zondag 8 over de Drie-eenheid. De Zondagen 9 en 10 gaan over ‘God de Vader en onze schepping’. Pas ná Zondag 7, over het wezen van de geloofskennis van de Middelaar, valt er dus licht over de Drie-eenheid. Vanuit Immanuël bloeit de kennis van de Drie-eenheid op, tot onze troost. Vandaar dat, volgens Zondag 46, ‘God onze Vader door Christus geworden is’. Het gebruik van de Vadernaam in het gebed is iets teers, is niet iets voor harde woorden en stevige discussies. Wanneer we beseffen dat onze

Schepper onze Rechter geworden is, zullen we dus niet te pas en te onpas spreken over ‘onze hemelse Vader’.

Trinitarisch

Wanneer we kennismaken van de gebeden van onze vaders, blijkt dat ze ‘trinitarisch’ baden. We kunnen dat bijvoorbeeld lezen in de gebeden van de liturgische formulieren en in de christelijke gebeden, achter in ons Psalmbboek. Onze vaders bidden dus tot de Vader, in de Naam van de Zoon en door/om de kracht van de Heilige Geest. Dat doen ze zuiver en consciëntieus. Ze gebruiken niet slechts hun

Namen, maar dit trinitarisch bidden was hun leven. Anders gezegd: hun bevindelijke leven werd door de triniteit gestempeld. Hun geestelijk leven was geworteld in het werk van de drie-enige God. Dit geeft vastigheid en troost, zo wordt het ook in onze belijdenissen beleden en beleefd. Want onze belijdenis moet in ons hart zitten!

De twaalf artikelen

We lezen eerst de Twaalf Artikelen des Geloofs (de Apostolische Geloofsbelijdenis). Artikel 1 gaat over God de Vader en onze schepping. Artikel 2 tot en met 7 over God de Zoon en onze verlossing. Artikel 8 tot en met 12 over God de Heilige Geest en onze heiligmaking. Hier wordt de heiligmaking in brede zin genomen, dus het gehele werk van de Heilige Geest, van levendmaking tot heerlijkmaking. Dat behoort tot het primaire werk van de Geest. Het gaat dan dus om de heilige, algemene christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen, de vergeving der zonden en zelfs de wederopstanding des vleses, met het eeuwige leven. Van de diepte der verlorenheid tot de eeuwige zaligheid.

Nicéa

De Geloofsbelijdenis van Nicéa is het tweede van de oude belijdenisgeschriften. Hier doen zich drie opmerkelijke verschillen voor met de Twaalf Artikelen: Artikel 2 gaat over de Godheid van de Middelaar. Artikel 3 gaat over Zijn mensheid. Artikel 8 over de Heilige Geest. Deze drie artikelen zijn aanmerkelijk uitvoeriger dan de vergelijkbare artikelen uit de Apostolische Geloofsbelijdenis. Dat is te zien als een bewijs dat het leerstuk van de Drie-eenheid aangevochten werd, en dus minder beleefd dreigde te worden.

Athanasius

Bij het derde oude belijdenisgeschrift, de Geloofsbelijdenis van Athanasius, is dat nog veel sterker het geval. Van de in totaal 44 artikelen zijn er 28 gewijd aan de Drie-eenheid. Het begint in artikel 1/2 en het eindigt in artikel 28 met deze ernstige vermaning: ‘Daarom, zo iemand zalig

► ‘Dit alles weten wij, zo uit de getuigenissen der Heilige Schrift, als ook uit Hun werkingen, en voornamelijk uit degene, die wij in ons gevoelen’ (Nederlandse Geloofsbelijdenis, begin artikel 9).

wil worden, die moet aldus van de Drievuldigheid geloven'. Wie dit niet vast gelooft, zegt artikel 44, die zal 'niet kunnen zalig worden'.

Daartussen staat in artikel 3 en 27 dat we de eenheid van God in de Drieheid en de Drieheid in de eenheid moeten eren. Dat wil zeggen: als we één God belijden, mogen we dat niet losmaken van de Drieheid, Vader, Zoon en Geest. Als we deze drie onderscheiden, mogen we de eenheid van het aanbiddelijke Goddelijke Wezen niet uit het oog verliezen. Dat blijft van belang, ook in de onderscheiden bevindelijke verwoording: We zijn geroepen de eenheid in de Drieheid te (respect)eren en de Drieheid in de eenheid te (respect)eren. Onderscheiden mag niet leiden tot scheiden.

Nederlandse Geloofsbelijdenis

We komen bij de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Artikel 1 gaat over het Wezen Gods. Artikel 2 over de kennis van God. Daarna belijden we in de artikelen 3 tot en met 7 het gezag van de Heilige Schrift. Zelden gebeurt dit in een belijdenisgeschrift zo uitvoerig als hier. Nadat we het Schriftgezag hebben beleden, horen we de Kerk in artikel 8 en 9 de Drie-eenheid belijden. Deze twee artikelen willen we wat uitvoeriger gaan overdenken. We belijden de Drie-eenheid van harte omdat de Heilige Schrift het zo zegt, en omdat de Kerk het zo leert. Maar ook omdat we de onderscheiden werkingen van de drie Personen in ons hart gevoelen. In de bevindelijke geloofskennis worden die zo ervaren. Zo wordt de almachtige Vaderlijke trekking, de rijkdom van de verdiensten van de Zoon en de onmisbare toepassing van de Heilige Geest ervaren.

Iedere eredienst openen we met de zegen: 'Genade zij u en vrede van God de Vader, en van Jezus Christus de Heere, door de Heilige Geest'. Zou dan de prediking niet trinitarisch (moeten) zijn? Zou dan de zielsveraring ook niet dienovereenkomstig zijn? Verstaat u ook wat u hoort? ♦

► wordt vervolgd

De onwaardigheid van de melaatse

ds. P.D. den Haan, Rijssen

En zie, een melaatse kwam en aanbad Hem, zeggende: Heere, indien Gij wilt...

Mattheüs 8:2a

Wat is het nodig dat de Heere Zijn oordeel over ons leven aan ons bekendmaakt door Zijn Woord en Geest. Zodat het daadwerkelijk nood wordt in ons leven. Een beeld van onze geestelijke nood zien we getekend in de melaatse. Waar komt de melaatse uiteindelijk terecht?

We zien hem liggen aan de voeten van de Heere Jezus op de weg naar Kapernaüm. Zijn wij al met onze geestelijke melaatsheid bij Christus gebracht?

Toen de melaatse eraan kwam, heeft hij geroepen: 'Melaats, melaats!' De mensen gingen snel opzij om ervoor te zorgen dat ze niet met de melaatse in aanraking zouden komen. Toen de melaatse bij de Heere Jezus kwam, viel hij op de grond aan Zijn voeten. Er staat: '... en aanbad Hem.' Dit betekent dat de melaatse de Heere Jezus eerde. Hij erkende de Heere Jezus als Iemand Die ver boven hem stond. Hij noemt Hem zelfs 'Kurios', een woord dat afgeleid is van 'Kurios'. De melaatse erkende de Heere Jezus als de Machthebbende en de Bezitter van alle dingen. Deze titel ziet in het Nieuwe Testament op de Godheid van Jezus. Zou de melaatse het hebben gelooft dat Jezus de beloofde Messias was?

We horen de melaatse nog iets zeggen: 'Heere, indien Gij wilt...'. Deze woorden zijn een getuigenis van zijn onwaardigheid. Zijn nood was zo groot. Hij was zo ziek en zo eenzaam. Hij was overal buitengesloten en had de dood voor ogen. En toch: '...indien Gij wilt...'

De melaatse had geen recht op een wonder van de Heere Jezus. Hij geeft zich helemaal over aan de wil van de Zaligmaker. Het is alsof we horen in deze woorden: 'Als U het niet wilt, dan heb ik dat verdiend en heb ik niets om er tegenin te brengen'. We horen in deze woorden ook een verlangen. Een verlangen om genezen te worden. Om weer in de tempel te mogen komen en God te dienen was het nodig dat de melaatsheid werd weggenomen. Zo moet in ons leven de zonde worden weggenomen om weer in gemeenschap met God te kunnen leven.

We kunnen hieruit drie dingen leren over het komen tot Jezus. In de eerste plaats moet de zondaar zich vernederen en geen enkele verwachting van zichzelf hebben. In de tweede plaats moet de zondaar Christus erkennen als de Zoon van God en de enige Verlosser. In de derde plaats moet de zondaar zich als een onwaardige volledig overgeven aan de gewilligheid van de Zaligmaker.

Deze drie dingen zijn geen mensenwerk, maar is het werk van de Heilige Geest. Weten wij van zulk een plaats in ons leven aan de voeten van de Zaligmaker?

Vragen:

1. Welke drie dingen kunnen we uit deze geschiedenis leren over het komen tot Jezus?
2. Hoe geeft de melaatse de Heere Jezus de eer?
3. Wat blijkt uit de woorden '... indien Gij wilt'?

De hel

ds. W. Silfhout, Veenendaal

Spreken en schrijven over de hel is niet aantrekkelijk. Velen ontkennen het bestaan van de hel. Zij zien de hel meer in de soms verschrikkelijke ellende die er in de wereld is en waarbij mensen onbegrijpelijke angsten doorstaan.

Tijdens de academische jaaropening van de Protestantse Theologische Universiteit (PThU) op 1 september sprak prof. dr. A. Huijgen een rede uit over de 'herontdekking van de hel'. Prof. Huijgen, voorheen hoogleraar aan de Theologische Universiteit Apeldoorn, ziet alle reden om als christenen over de hel te blijven spreken. Hij verwijst daarvoor naar Christus' nederdaling ter hel.

Waarom heeft de wereld een hel nodig? Prof. Huijgen noemt daarvoor twee redenen. In de eerste plaats kan het christelijk denken over de hel helpen in het licht van existentiële (verband houdende met het menselijk bestaan) dreiging zoals die van klimaatverandering. De dreiging van de dood wordt daardoor voluit en ernstig onder ogen gezien. Een tweede reden waarom het spreken over de hel niet moet worden afgeschaft is dat de hel de bestemming is van het ultieme kwaad in Gods oordeel. Het kwaad wordt daardoor als kwaad erkend en uiteindelijk overwonnen door de goede God.

Uitsluiting

Hoe zien wij echter de hel? Volgens prof. Huijgen heeft in de Schrift het spreken over de hel meer met uitsluiting dan met pijniging te maken. De gedachte van uitgesloten zijn van de gemeenschap die bij God is, past volgens hem veel meer bij het Oude Testament dan het accent op de pijniging. En in het Nieuwe

Testament is uitsluiting volgens hem hét kenmerk van de hel. De hel als plaats van pijniging zou eerder een Grieks-mythologische en filosofische achtergrond hebben.

Die leer van het laatste oordeel moet tot geloof en bekering dringen.

Door te stellen dat de hel in de Bijbel meer met uitsluiting dan met pijniging te maken heeft, dreigt de hel als werkelijke plaats met haar onuitsprekelijk, gruwelijk en vreselijk karakter op de achtergrond te geraken.

De gedachte van uitsluiting van de gemeenschap met God en Zijn volk is er zeker wel mee verbonden en maakt het karakter van de hel nog ernstiger. In Openbaring 22:15 wordt die uitsluiting, het buiten zijn, als het oordeel van God, aangezegd aan de 'honden, en de tovenaars, en de hoereerders, en de doodslagers, en de afgodendienaars, en een iegelijk die de leugen liefheeft en doet'.

Uitsluiting zien we vooral op Golgotha. Daar wordt Christus uitgesloten

van God en van mensen en roept Hij het onder de ondervinding van Gods toorn tegen de zonde uit: 'Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?' Daar worstelt Hij met al de machten van de hel en de verschrikking van de dood. Die worsteling onderging Christus, opdat het voor verlaters van God waar zou worden: Hij van God verlaten, opdat wij tot God zouden worden genomen, om nimmermeer van Hem verlaten te worden.

Oordeel

Ook al kunnen wij ons slechts een beeld vormen van de hel en de verschrikking die daarvan uitgaat, toch spreekt de Bijbel over een plaats. Waar die plaats is en hoe dat precies zal zijn? Genoeg is dat we weten dat er een hemel is ter beloning en een hel tot straf. Daarbij hoeven we geen moeite te doen om ons een voorstelling te maken van de hel, die de plaats is van de definitieve voltrekking van het oordeel van God.

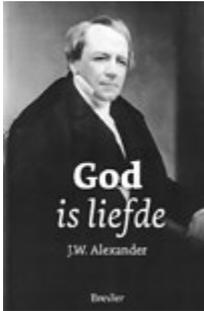
We moeten er wel voor oppassen dat we de Bijbelse beelden niet al te letterlijk opvatten. Soms wordt de hel voorgesteld als de poel, die brandt van vuur en sulfer (Openb. 21:8). In Mattheüs 13:42 spreekt de Heere Jezus van een vurige oven, waar weinig zal zijn en knersing der tanden. De plaats van weinig en knersing der tanden wordt door Jezus verschillende keren genoemd als de plaats van de buitenste duisternis (Matth. 8:12, 22:13, 25:30). In Markus 9:43 en 44 wordt de hel door Hem genoemd een onuitblusselijk vuur, waar hun worm niet sterft en het vuur niet uitgeblust wordt.

Het loopt met een mens door genade uit op de eeuwige heerlijkheid met Christus of op de eeuwige rampzaligheid met de duivel en zijn engelen. Die leer van het laatste oordeel moet tot geloof en bekering dringen. Daarom kan in de prediking niet gezwe- gen worden over de hel. ♦

God is liefde

J.W. Alexander

uitg. Brevier; 191 blz., € 19,99.

Niet velen zullen hem kennen, deze Amerikaanse theoloog uit de negentiende eeuw, ds. James Waddel Alexander. Hij was de zoon van de meer bekende Archibald Alexander. Hij diende enkele gemeenten, maar was ook docent aan het befaamde Princeton Seminary. Dat hij op hoog niveau les gaf, is goed te merken in dit boekje, "God is liefde".

Op de achterkant van het boekje staat dat het boekje preken bevat, maar in het oorspronkelijke Voorwoord uit 1859(!) wordt gesproken over verhandelingen: 'Deze verhandelingen zijn gekozen uit preken die hij in zijn gemeente hield bij de bediening van het Heilig Avondmaal'. Het boek is uit het Engels vertaald door A.J. Voortman.

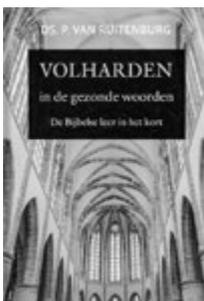
Ds. Alexander is een geleerd man en hij hanteert hier en daar een sterk polemische toon. Reeds op de eerste bladzijde valt dit op: dode rationalisten, barbarisme en unitaire spotters krijgen ervan langs. Duitsland wordt genoemd 'de bakermat van alle religieuze monsters'. Zulke uitlatingen verwacht je niet direct bij een verhandeling over de liefde en het Heilig Avondmaal. Terecht wijst Alexander de gedachte af dat de liefde slechts de enige eigenschap in het Goddelijke wezen is, zoals sommigen voorstaan. God is de Fontein van de ware liefde en die is geopenbaard in het zenden van Zijn Zoon. Hij had hier wel iets meer mogen benadrukken dat wij van nature haters van God en van onze naaste zijn. Wel spreekt Alexander van een nieuwe natuur die van boven ingeplant wordt bij de wedergeboorte (blz. 11) en Christus wordt rijk aangeboden aan de zondaren. Afgezien van bepaalde uitdrukkingen en breedsprakigheid is het een waardevol boekje.

ds. J.B. Zippro, Zoetermeer

Volharden in de gezonde woorden

ds. P. van Ruitenburg

uitg. Den Hertog; 316 blz., € 34,50.

"Volharden in de gezonde woorden" is een boek over de geloofsleer. Het is geschreven door ds. P. van Ruitenburg en sluit aan op de diverse boekjes daarover van zijn hand. Alle belangrijke thema's worden in dit boek behandeld. Het begint bij het bestaan van God en het eindigt met een hoofdstuk over de vernieuwing van de hemel en de aarde.

Een aantal dingen vallen op. Het boek heeft een heldere structuur. Broeder Van Ruitenburg heeft de gave om moeilijke dingen eenvoudig en duidelijk uit te leggen. In de tweede plaats worden steeds Bijbelteksten geciteerd om de zaken te funderen. In de derde plaats worden vooral de belijdenisgeschriften en gereformeerde auteurs (bijvoorbeeld John Owen) gebruikt als onderstreping van het betoog. Vooral de korte zinnen maken het lezen van dit boek aangenaam. Ook de voorbeelden zijn vaak treffend gekozen, zodat thema's uit de geloofsleer helder worden. Er staan prachtige en leerzame passages in

dit boek. Laat ik iets overschrijven over de Bijbel: 'Laten we de Bijbel niet verafgoden, niet kussen, niet vereren zoals moslims met de Koran doen. Het is het onfeilbare Woord van God, maar niet God Zelf. Het is papier en inkt. Maar de boodschap is heilig en onveranderlijk. Niet het Boek is God, maar met name Christus, verklaard in het Boek, is God'. Broeder Van Ruitenburg geeft hier evenwichtig aan hoe we de Bijbel moeten zien en lezen.

Er staan in dit boek veel dingen om verder over na te denken. Laat ik daar ook een voorbeeld van geven: 'Gods verkiezing is actief en de verwerping is passief'. In het geheel van het hoofdstuk over de verkiezing kan ik deze zin plaatsen, maar de verwerping is volgens de Dordtse Leerregeles wel een besluit. Misschien is het toch meer dan alleen passief, hoewel verkiezing en verwerping niet gelijk mogen worden getrokken, volgens het Besluit van de Leerregeles. Nog een ander zinnetje dat me op een goede wijze tot nadenken stemde: 'De Bijbel schildert God nooit... als een God Die vermaak heeft in de dood der goddelozen'. Dit boek is een aanwinst. Het nodigt uit tot nadenken en geeft een mooie inleiding in de geloofsleer.

ds. W. Visscher, Amersfoort

Verboden toegang

Enige jaren geleden eens langs een straatweg en voorbij een schone buitenplaats komende, vond ik aan het einde van een laan die naar genoemde buitenplaats liep, een bord staan met het opschrift 'Verboden toegang!' Bij een andere laan komende, die naar datzelfde herenhuis liep, vond ik weer een bord met het opschrift 'Verboden toegang!' Bij nog een andere weg naar het landgoed van diezelfde landheer stond alweer hetzelfde opschrift op een derde bord: 'Verboden toegang!'

Ik mocht zelf in die tijd aan twee voet grond genoeg hebben, en begeerde door Gods genade, met Abraham, noch draad noch schoenriem van die aanzienlijke man. Ik dacht daarom bij mijzelf: er is mij zeer weinig aan gelegen of die toegang tot die schone lustplaats mij nu vergund of verboden wordt. Maar ik mocht verder denken en bij mijzelf zeggen:

O, wat is het toch een bijzondere genade van de Heere dat ditzelfde opschrift niet aan het begin van de weg ten hemel gevonden wordt.

De engelen, mijne hoorders, die hun beginsel niet bewaard hebben, zijn eenmaal van God afgevallen en duivelen geworden. De Heere heeft ze daar uit de hemel geworpen in Zijn geduchte toorn en rechtvaardigheid, en heeft voor al die gevallen engelen aan het begin van de weg ten hemel dit opschrift gesteld, namelijk: 'Verboden toegang!' De mens is ook een afvallige van zijn God geworden, heeft alle dienst en gehoorzaamheid aan zijn Maker opgezegd, en heeft zich in goddeloosheid bij de duivelen gevoegd. Nochtans behaagt het de Heere om voor mensen, voor snode zondaren, voor beelddraggers van de duivel, nog een weg ter verzoening en verlossing te openbaren.

WULFERT FLOOR

(UIT EEN OEFENING OVER JESAJA 45:22A).

Voor gevallen engelen is en blijft de toegang tot Christus en tot de hemel voor eeuwig verboden, want Paulus zegt: 'Want waarlijk, Hij neemt de engelen niet aan' (Hebr. 2:16). En toch, voor vuile zondaren, die de duivel in snoodheid gelijk zijn, staat er niet: 'De toegang tot Christus en de hemel verboden', maar, integendeel, er staat: 'De toegang geopend, ja, geopend in het dierbaar bloed des Lams'. Deze zaak gaf God mij toen te overdenken. ♦

Och, wat is alle godsdienst zonder het werk van de Heilige Geest? Een ledige schaduw en vermoeiing des vleses.

- W. HUNTINGTON -

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Aangenomen

Naar Stolwijk,
ds. C. Hogchem te Aalburg.

Beroepen

Te Benthuizen,
ds. D.W. Tuinier te Kampen;
te Borssele,
ds. G. van Manen te Elspeet;
te Ermelo,
ds. J. van Laar te Barneveld-Zuid;
te Grand Rapids-Covell Avenue (VS),
ds. G. van Manen te Elspeet;
te Rotterdam-Alexanderpolder,
ds. P.G. Heijkamp te Emmeloord;
te Sliedrecht,
ds. B.J. van Boven te De Valk-Wekerom.

AANGEPASTE DIENST MELISKERKE

Op zaterdag 30 september (14.30 uur) wordt in de kerk van de Geref. Gemeente te Meliskerke een aangepaste kerkdienst gehouden. Student J.C. Kriekaart spreekt over Jezus en Bartimeüs (Markus 10:46-47). Iedereen is welkom.

VOOR ALLE IN DIT NUMMER GENOEMDE
TOEKOMSTIGE DATA GELDT:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

Berichten

OPEN DAG IN MERKSEM

Evangelisatiepost Bij de Bron te Merksem houdt op zaterdag 23 september (11.00-14.00 uur) de Open-deur-dag. Evangelist A. van Setten laat kennismaken met de activiteiten van de post, zoals Bijbelstudie, kleding- en kringloopwinkel, maaltijden, kinder- en jeugdclubs, enzovoort. Tegen een kleine vergoeding is een lunch verkrijgbaar. Locatie: Jaak de Boekstraat 21 (parkeeradvies: gratis parkeren bij de speeltuin gemeentepark Roosendaal, 5 minuten lopen). Meer informatie: www.protestantscentrum.be

OPEN DAG IN AMSTERDAM

Op zaterdag 23 september is de open dag van de evangelisatiepost Bij Simon de Looier in Amsterdam. Om 10.00 uur start een rondleiding vanaf het station Amsterdam-Centraal, die eindigt bij de evangelisatiepost. Daar vertelt evangelist M. Vos over het werk en volgt een divers programma. Bij deelname aan de rondleiding is opgeven verplicht. De deuren aan de Looiersgracht staan open van 10.30 tot 15.00 uur. Meer informatie op bijsimondelooier.nl

STUDENTENCATECHISATIE UTRECHT

Zoals eerder bericht in De Saambinder kunnen studenten in Utrecht catechisatie volgen in de Nieuwe Westerkerk op maandagavond om 19.15 uur. Aanvullend melden we dat, als je dit tijdstip niet haalt, maar je wel graag catechisatie wilt volgen, het goed is om contact op te nemen: wharinck@solcon.nl of scriba@gergemutrecht.nl

REGIOAVOND EEN HANDREIKING

Op donderdag 5 oktober (19.45 uur) houdt Vereniging Een Handreiking een regioavond in de Elimkerk te 's-Gravenpolder (Langeweg 61). Ds. J. de Kok spreekt over burn-out. De opening wordt verzorgd door G. van Veldhuisen (voorzitter bestuur Zeeland). De avond wordt uitgezonden middels een livestream via de pagina van de Geref. Gemeente te 's-Gravenpolder op www.kerkdienstgemist.nl. Voor vragen: regiozeeland@eenhandreiking.nl of tel. 06-46452826.

BEZINNINGSAVONDEN OVER GEAARDHEID

De 'Reformatorenstichting voor ouders en familie rondom anders gerichte mensen' belegt twee bezinningsavonden, in de regio zuid/west op 29 september, in de regio noord/oost op 6 oktober. De locaties en aanvangstijden worden bekendgemaakt aan diegenen die zich aanmelden door te mailen naar info@stichtingofra.nl. Meer informatie op www.stichtingofra.nl

JONGERENAVOND IN MIDDELHARNIS

Op zaterdag 30 september (19.30 uur) is er een regionale jongerenavond in de Sionkerk te Middelharnis. Ds. S. Maljaars spreekt over 'Wijze lessen van Agur' (Spreuken 30:24-28). Na de pauze volgt de vragenbeantwoording. Jongeren en belangstellenden zijn welkom.

EXCURSIE VOGG

De afdeling West van de VOGG brengt op zaterdag 23 september (14.00 uur) een bezoek aan het orgel van de Geref. Gemeente te Berkenwoude. Na een presentatie is er uitgebreid de gelegenheid het orgel te bespelen. Adres van de kerk is Oosteinde 4a.

BIJEENKOMST OVER CHINESE BIJBEL

De GBS en de TBS werken aan een vertaling van de Bijbel in het Mandarijn-Chinees. Het vertaalde Chinese Nieuwe Testament is inmiddels al gereed, het vertalen van het Oude Testament neemt nog verschillende jaren in beslag. Op donderdag 26 oktober (19.30 uur) geeft de GBS in Leerdam (Nijverheidstraat 21) meer informatie over dit project. Twee vertalers, Paul Wang en Malachi Zhou, bijbelgetrouwe Chinese predikanten, voeren het woord.

OPENING CLUBSEIZOEN MEFIBOSETH

Op zaterdag 23 september wordt het clubseizoen van de afdeling Werkendam van Mefiboseth geopend. Locatie: Boazkerk, Rondo 325 te Sliedrecht, m.m.v. mannenkoor De Lofstem. Iedereen is welkom. Op elke derde dinsdag van de maand

is er catechisatie voor mensen met een beperking; aanvang 19.00 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente te Werkendam, Sigmondstraat 47.

VERKOPINGEN

Geldermalsen - Op vrijdag 29 september (19.00-21.00 uur) en zaterdag 30 september (9.30-10.30 uur) is er in Geldermalsen een verkoping van tweedehands kleding in de Bethelkerk (Laan van Leeuwenstein 10). Opbrengst is voor het bouwfonds van de gemeente Tricht-Geldermalsen. Meer info: www.kledingbeursditendat.nl Betaling alleen met pin.

Nunspeet - Op zaterdag 30 september (9.30-11.30 uur) wordt in de Geref. Gemeente te Nunspeet (Brinkersweg 17) een verkoping van tweedehandskleding gehouden. De opbrengst is half voor de inbrenger, half voor zending en evangelisatie. Alleen contant betalen. Meer info: tabitha@gergemnunspeet.nl

Puttershoek - Op zaterdag 30 september (10.00-14.00 uur) houdt vrouwenvereniging Wees een Zegen te Puttershoek een verkoping t.b.v. ZGG (Ecuador). Locatie: kerkgebouw De Levensbron, Sportlaan 2a.

Stolwijk - Op vrijdag 29 september (9-00-12.00 en 19.00-20.30 uur) is er in de zalen van de Geref. Gemeente te Stolwijk een verkoping van tweedehandskleding. Opbrengst voor de gemeente in Nazareth.

ZANGAVONDEN

Rhenen - Cunerakerk, zat. 30 sept., 19.00 uur, psalmzangavond m.m.v. Betuwse bovenstemgroep, Arthur de Jong, orgel; leiding ds. J. van Laar; collecte voor Adullam en De Schutse; toegang vrij (opname Familystream).

Tholen - Rehobothkerk, zat. 30 sept., 19.30 uur, jubileumzangavond t.g.v. 50-jaar chr. Thools mannenkoor Rehoboth m.m.v. samengesteld mannenkoor van oud-koorleden, ensemble Ars Musica en Leen Heijboer, orgel; collecte voor evangelisatie.

Vianen - Grote Kerk, zat. 30 sept., 19.00 uur, mannenkoor Jeduthun Amersfoort, gem. koor Yerseke, Marcel van de Ketterij en Pieter Heykoop, orgel; leiding ds. C. van Krimpen; collecte t.b.v. Noodhulp Moldavië (toegang vrij).

Kerkdiensten

ZONDAG 24 SEPTEMBER 2023

Aagtekerke 9.30 (H.D.) en 18.30 uur ds. A.P. Baaijens; **Aalst** 14.30 uur ds. G.W.S. Mulder; **Alblasserdam** 9.30 uur ds. G.W.S. Mulder en 14.30 uur ds. H.A. van Zetten; **Alphen aan den Rijn** 18.30 uur ds. P.J. de Raaf; **Amersfoort** 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; **Amsterdam** 15.00 uur ds. A.A. Brugge; **Apeldoorn** 10.00 en 16.00 uur ds. R.A.M. Visser; **Arnhem** 16.00 uur ds. A.B. van der Heiden; **Barendrecht** 10.00 en 16.00 uur ds. M. Joosse; **Barneveld-Centrum** 9.30 en 19.00 uur ds. E.J. Boudewijn; **Barneveld-Zuid** 9.30 en 19.00 uur ds. J. van Laar; **Benthuizen** 9.30 uur ds. W.A. Zondag; **Berkenwoude** 19.00 uur ds. M. Joosse; **Bodegraven** 10.00 (H.A.) en 16.30 uur ds. C.G. Vreugdenhil; **Borssele** 18.00 uur ds. S. Maljaars; **Brakel** 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; **Capelle aan den IJssel-Middelwatering** 10.00 en 16.30 uur ds. H. van der Heiden; **Capelle aan den IJssel-West** 18.30 uur stud. J.C. Kriekaart; **Delft** 10.00 en 15.30 uur stud. J.C. Kriekaart; **Den Haag-Scheveningen** 10.00 (H.D.) en 16.00 uur ds. H.E.P. Fortuijn; **Den Helder** 10.00 en 15.00 uur stud. W. de Jong; **Deventer** 19.00 uur ds. A. Verschuure; **Dinteloord** 10.00 en 14.30 uur stud. R.T. Michielse; **Doetinchem** 15.00 uur (H.D.) ds. J. Beens; **Dordrecht** 14.30 uur ds. W.A. Zondag; **Drachten** 19.00 uur stud. J. Janse; **Ede** 16.00 uur (H.D.) ds. J.B. Huisman; **Eindhoven** 14.30 uur ds. E. Bakker; **Emmeloord** 9.30 uur ds. P.G. Heijkamp en 15.30 uur ds. A. Schot; **Enkhuizen** 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; **Enschede** 10.00 en 15.00 uur ds. P.D. den Haan; **Enter** 9.30 uur ds. A.B. van der Heiden; **Ermelo** 9.30 en 18.30 uur ds. J. Schipper; **Genemuiden** 9.30 en 15.30 uur ds. A. Verschuure; **Goes** 18.00 uur ds. M. Karens; **Gorinchem** 10.00 en 16.00 uur ds. A. Schreuder; **Gouda** 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; **Goudswaard** 18.30 uur ds. M.H. Schot; **'s-Gravensande** 9.30 en 15.30 uur ds. J.W. Verweij; **Groningen** 10.00 en 16.00 uur stud. J. Janse; **Haamstede** 19.15 uur ds. G.J. Baan; **Hardinxveld-Giessendam** 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. A.T. Huijser; **Herkingen** 10.00 en 18.00 uur ds. H.

Brons; **Hilversum** 10.00 en 17.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; **Hoedekenskerke** 10.00 (H.A.) en 14.30 uur ds. S. Maljaars; **Hoofddorp** 9.30 (H.A.) en 18.30 uur ds. P. Mulder; **Hoogeveen** 9.30 (H.A.) en 15.30 uur ds. A.J. de Waard; **Houten** 10.00 (H.A.) en 19.00 uur ds. W. Harinck; **Kamperland** 16.30 uur ds. C. Harinck; **Kapelle-Biezeling** 16.30 uur ds. J. IJsselstein; **Katwijk aan Zee** 16.00 uur ds. P.J. de Raaf; **Kesteren** 18.30 uur stud. R.T. Michielse; **Klaaswaal** 15.00 uur ds. J. van Rijswijk; **Kootwijkerbroek** 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; **Kortgene** 18.30 uur ds. J. IJsselstein; **Krabbendijke** 9.30 en 18.00 uur ds. P.C. Vlot; **Krimpen aan den IJssel** 9.30 en 16.30 uur kand. J.J. Hoogerbrug; **Kruiningen** 9.30 en 18.00 uur ds. G. Hoogerland; **Leerdam** 10.00 en 18.00 uur ds. M.G. van Middendorp; **Leiderdorp** 16.00 uur ds. P. Mulder; **Lelystad** 9.30 (H.A.) en 16.00 uur ds. D.W. Tuinier; **Lisse** 10.00 en 16.00 uur ds. F. Mulder; **Marknesse** 19.00 uur ds. A.J. de Waard; **Meeuwen** 16.00 uur ds. C. Sonneveld; **Meliskerke** 14.30 uur ds. A.E. Brijder; **Melissant** 14.30 uur kand. J.M. Evers; **Middelburg-Centrum** 9.30 en 14.00 uur ds. M. Karens; **Mijdrecht** 10.00 en 15.30 uur ds. D. de Wit; **Naaldwijk** 9.30 en 16.00 uur ds. W. Silfhout; **Nieuw-Beijerland** 9.30 en 18.00 uur ds. H.A. van Zetten; **Nieuwdorp** (locatie: Coudorp 41) 9.30 en 18.30 uur ds. C.J. Meeuse; **Nieuwe-Tonge** 15.00 uur ds. H. Brons; **Nieuwer Ter Aa** 10.00 en 15.30 uur stud. J. Kroon; **Nieuwerkerk** 9.30 (H.A.) en 16.00 uur ds. J.J. Tanis; **Nijkerk** 9.30 (H.A.) en 18.30 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; **Nisse** 9.30 en 14.30 uur ds. G. Pater; **Oostburg** 18.30 uur ds. M. Boersma; **Oosterend (Texel)** 10.00 en 16.00 uur ds. K. Boeder; **Oosterland** 14.30 uur ds. M. Blok en 18.30 uur ds. G. Pater; **Oostkapelle** 16.00 uur ds. C.J. Meeuse; **Oostvoorne** 17.00 uur kand. J.M. Evers; **Oppendoes** 18.30 uur stud. W. de Jong; **Oud-Beijerland** 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; **Ouddorp** 9.30 en 18.30 uur ds. C. Hogchem; **Oude-Tonge** 15.30 uur ds. C. van Ruitenburch; **Poederloijen** 9.30 en 18.30 uur ds. C. Sonneveld; **Poortugaal** 15.00 uur ds. J.M.D. de Heer; **Poortvliet** 10.00, 14.30 en 18.30 uur ds. B.J. van

Boven; **Puttershoek** 19.00 uur ds. H. van der Heiden; **Ridderkerk-Slikkerveer** 9.30 uur ds. G.J. van Aalst en 15.00 uur ds. H.J. Agteresch; **Rijssen-Zuid** 9.30 en 18.30 uur ds. S.W. Janse; **Rilland-Bath** 14.30 uur ds. P.C. Vlot; **Rotterdam-Alexanderpolder** 14.30 uur ds. G.J. Baan; **Rotterdam-Centrum** 10.00 (H.A.) en 16.00 uur ds. M.H. Schot; **Rotterdam-IJsselmonde** 9.30 (H.A.) en 17.00 uur ds. J.M.D. de Heer; **Rotterdam-Zuidwijk** 10.00 (H.A.) en 16.30 uur ds. G.J. Baan; **Scherpenisse** 9.30 (H.D.) en 18.30 uur ds. M. Blok; **Scherpenzeel** 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. J. Beens; **Sint Annaland** 9.30 (H.D.) en 18.30 uur ds. J. de Kok; **Sliedrecht** 15.30 uur (H.D.) ds. A.T. Huijser; **Soest** 15.30 uur ds. G. van Manen; **Spijkensisse** 10.00 uur kand. J.M. Evers en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; **Sprang-Capelle** 17.00 uur ds. G.W.S. Mulder; **Stolwijk** 10.00 en 19.00 uur ds. W. Mouw; **Terneuzen** 10.00 uur ds. A.E. Brijder en 15.30 uur ds. M. Boersma; **Terwolde-De Vecht** 14.30 uur ds. S.W. Janse; **Tholen** 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. C. van Ruitenburch; **Tricht-Geldermalsen** 10.00 en 18.30 uur ds. A.A. Brugge; **Uddel** 10.00 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; **Veen** 9.30 en 18.00 uur ds. E. Bakker; **Veenendaal** 9.30 en 16.30 uur ds. B. Labee; **Vlissingen** 9.30 uur ds. M. Boersma en 15.30 uur ds. A.P. Baaijens; **Waarde** 9.30 (H.A.) en 18.30 uur ds. L. van der Kuij; **Wageningen** 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; **Werkendam** 10.00 en 18.00 uur ds. H.J. Agteresch; **Westkapelle** 18.30 uur ds. A.E. Brijder; **Westzaan** 10.00 uur ds. P.J. de Raaf en 19.00 uur stud. J. Kroon; **Wierden** 19.00 uur ds. R.A.M. Visser; **Woerden** 10.00 en 18.30 uur ds. J.B. Huisman; **Wolphaartsdijk** 9.30 uur ds. C. Harinck; **Yerseke** 9.30 en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; **Zeist** 19.00 uur ds. W. Visscher; **Zoetermeer** 10.00 en 18.30 uur ds. J.B. Zippro; **Zwolle** 9.30 en 19.00 uur ds. A. Schot.

DINSDAG 26 SEPTEMBER 2023

Borssele 19.30 uur ds. D. de Wit; **Ede** 19.30 uur ds. J.B. Huisman; **Terwolde-De Vecht** 19.30 uur ds. F. Mulder; **Tholen** 19.30 uur (voor de GBS) ds. M.T. Al-Chalabi; **Uddel** 19.30 uur ds. C.A. van

Dieren; **Wolphaartsdijk** 19.30 uur ds. G. Beens.

WOENSDAG 27 SEPTEMBER 2023

Barneveld-Centrum 19.30 uur (H.D.) ds. E.J. Boudewijn; **Barneveld-Zuid** 13.15 uur (huw.bev.) ds. J. van Laar; **Dordrecht** 19.45 uur (voor de zending) ds. A.A. Brugge; **Elspeet** 19.30 uur ds. G. van Manen; **Herkingen** 19.30 uur ds. C. van Krimpen; **Hoogeveen** 19.30 uur ds. W. Visscher; **Klaaswaal** 19.30 uur ds. C. Sonneveld; **Meeuwen** 19.30 uur ds. J. Schipper; **Mijdrecht** 19.30 uur ds. B.J. van Boven; **Nieuwe-Tonge** 19.30 uur ds. G. Beens; **Oosterend (Texel)** 19.00 uur ds. K. Boeder; **Rijssen-West** 19.30 uur ds. P.D. den Haan; **Rilland-Bath** 19.30 uur ds. C. van Ruitenburg; **Rotterdam-Alexanderpolder** 19.30 uur ds. J. IJsselstein; **Scherpenzeel** 19.30 uur (voor de zending) ds. A. Verschuure; **Terneuzen** 19.30 uur (voor de evangelisatie) ds. M. Karens; **Vlaardingse** 15.00 uur

(bevestigingsdienst) ds. B. Labee en 19.30 uur (intrededienst) ds. J.M. Evers.

DONDERDAG 28 SEPTEMBER 2023

Berkenwoude 19.30 uur ds. A. Schot; **Genemuiden** 19.30 uur ds. A. Verschuure; **Goudswaard** 19.30 uur ds. C. Hogchem; **Kootwijkerbroek** 14.00 uur (huw.bev.) ds. G. Beens; **Melissant** 19.30 uur ds. W.J. Karels; **Naaldwijk** 19.45 uur ds. M. Karens; **Nieuwer Ter Aa** 19.30 uur ds. G. van Manen; **Oosterland** 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; **Opheusden** 13.30 uur (huw.bev.) ds. J. van Laar; **Ouddorp** 19.30 uur ds. G. Pater; **Oude-Tonge** 19.30 uur ds. M. Joosse; **Ridderkerk** 14.30 uur (huw.bev.) ds. G.W.S. Mulder; **Ridderkerk-Slikkerveer** 14.30 uur (huw.bev.) ds. J. van Rijswijk; **Terwolde-De Vecht** 13.30 uur (huw.bev.) ds. P.D. den Haan; **Tholen** 15.00 uur (huw.bev.) ds. C. van Ruitenburg; **Urk** 19.00 uur (huw.bev.) ds. P.J. de Raaf; **Woerden** 15.00 uur (huw.bev.) ds. W.A. Zondag; **Yerseke** 14.45 uur (huw.bev.) ds. C. van Krimpen.

VRIJDAG 29 SEPTEMBER 2023

Kootwijkerbroek 14.00 uur (huw.bev.) ds. G. Beens; **Rijssen-Zuid** 14.00 uur (huw.bev.) ds. S.W. Janse.

ZATERDAG 30 SEPTEMBER 2023

Meliskerke 14.30 uur (Aangepaste dienst) stud. J.C. Kriekaart.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

ZONDAG 24 SEPTEMBER 2023

Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 16.30 uur (Bijbeluur) evang. M. Vos; **Breda** (Vriesdongen 1) 10.30 uur; **Emmen** (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; **Leeuwarden** (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 12.00 uur (Bijbeluur) evang. S. de Visser; **Merksem** (Jaak de Boeckstraat 21-23) 10.00 uur ds. J. IJsselstein; **Rotterdam** (Gouwstraat 36-b) 14.00 uur ds. M. Joosse; **Scheveningen** (Keizerstraat 177) 14.30 uur (Bijbeluur) evang. M. van Velden; **Tilburg** (Offenbachstraat 105) 10.00 en 16.00 uur evang. H.J. van den Boogaart.

Advertenties

Nette meisjeskleding
www.violantefashion.nl
Nu ook voor al uw panty's

Psalmzangavond

D.V. 7 oktober

Grote of Stephanuskerk - Hasselt
Orgel: Huig van der Knijff
Leiding: ds. D.W. Tuinier
Aanvang 19.30 uur | toegang vrij!
Collecte t.b.v. Hulp Irak –
Bijzondere Noden

Vit. D (Vegan D met D₃ en D₂) van **Neolife** draagt bij aan:
* een betere gemoedstoestand
* verhoging van de weerstand
* verbetering van botdichtheid
Kortingscode **veg9** (tot 4/10)
Kommie, tel. 0634826766
www.naturalhealthproducts.nl

UITNODIGING

D.v. vrijdag 6 okt. 2023
Geref. Gemeente Gorinchem
(parkeertip: zie onze website)
Aanvang 19.30 uur

Pastoraat rondom het verlies van een kind;

Een taak van de hele gemeente!?
Spreker: ds. R.W. Mulder

Reformatische vereniging voor ouders bij wie tijdens de zwangerschap of kort na de geboorte kind(eren) zijn overleden

www.indeknopgebroken.nl tel: 06-49 49 94 99

KOOR- EN SAMENZANGAVOND GROTE KERK VIANEN

D.V. zaterdag 30 september – 19.00 uur
m.m.v. **Mannenkoor Jeduthun Amersfoort**
o.l.v. Arie Kortleven - Orgel: Marcel vd Ketterij
Gemengd Koor Yerseke
o.l.v. Henriëtte de Bat - orgel: Pieter Heykoop
collecte: Hulp Moldavië - Toegang vrij!
Leiding: Ds. C. van Krimpen

Geniet van de Veluwe in het najaar of de winter! Het **Boshuis in Elspeet** is ook in deze periode een fijne en comfortabele plek om te ontspannen.

Kijk op www.boshuiselspeet.nl voor voordelige tarieven van nov t/m febr.
Bel of app: 06-49496699.

Psalmzangavond

D.V. 23 september 2023

Grote Kerk Tholen

Orgel: Huig van der Knijff

Leiding: dhr. L. Roeleveld

(bestuurder Stichting Denhofe)
Aanvang 19.30 uur | Toegang vrij!
Collecte t.b.v. Stichting Denhofe

Reformatische Psychologenpraktijk
Nederland biedt identiteit bewuste
behandeling en begeleiding aan volwassenen,
jongeren en kinderen met psychosociale en
psychologische vragen en problemen.

Tevens voor mediation en zakelijke advisering.

Drs. J.C. de Jonge en mw. drs. M.J. de Jonge - Brouwer.

44 R I-straat 2, 4051 AR Ochten
0344 - 667042 of info@rpnederland.nl

www.rpnederland.nl

Rouw, eenzaam, beperking, eenverdiener of armoede? Stichting kleinsteun.nl
06-34180256. Tevens gezocht: **(jonge) maatjes, gastadressen en donateurs!**

buitenpraktijk Mark.

Buiten is er ruimte.
Ruimte voor gesprek, ruimte voor jou.

Psychosociaal therapeut
mark@buitenpraktijkmark.nl

+31 (0)6 53 29 69 57
buitenpraktijkmark.nl

Doorlopend ruime collectie: Nieuwe en Gebruikte Orgels op voorraad.

Bezoek onze ruime showroom op afspraak.
Bel 06 - 15 295 240

Orgelcentrum Het Binnenveld
Friesesteeg 56, Rhenen, tel. 0317-612010

www.orgelcentrum.nl

ANDANTE
-orgelcentrum-

Uw dealer van

Johannus Monarke Content Domus Viscount Mixtuur
(Hauptwerk orgels)

* Ruim assortiment bladmuziek (ook klavier)
* Verkoop en verhuur, ook voor zaal en kerk
* Collectie kleine blaasinstrumenten

Industrielaan 26 • Veenendaal • tel 0318 - 50 50 63
www.andanteorgels.nl

MARIA HOEVE
HOORNAAR

Nieuw in de Alblasserwaard!

VERGADEREN | OVERNACHTEN | GENIETEN

0183 - 741 030
WWW.MARIAHOEVE-HOORNAAR.NL

Nieuw voor elk gezin! Zijt getrouwd, dl. 1, 2, 3, 4. Mooie kerkgeschiedenisverhalen- en leerzame puzzels:
www.ramshoorn.nl

DE APP MET DUIZENDEN CHRISTELIJKE MUZIEKEN VERTELCDD'S

Makkelijker dan een cd-speler

FamilyStream

www.familystream.com

Luister nu gratis 1 maand mee!

Vos
begrafenisverzorging

Wij verzorgen alleen begrafenissen in elke woonplaats in Nederland, maar voornamelijk op de Veluwe, in Kampen en omgeving en in Rijssen en omgeving.

Dag en nacht bereikbaar en beschikbaar.

Regio Kampen, IJsselmuiden, Genemuiden
Ditmar Markusse T 038 33 323 83

Regio Rijssen, Enter, Wierden
Benny Vos T 0548 540 053
Anja van den Belt - van den Dijk, Contactpersoon /verzorgdame

Regio Veluwe en omliggende gebieden
Johan van Lagen, Benny Vos & Mark Vos T 0577 401 689

Vertrouwd verzorgd

www.begrafenisverzorgingvos.nl

HUIB RUIJGROK
ERFRECHT & NALATENSCHAPPEN

Juridisch advies en administratieve en praktische hulp bij:

- nalatenschappen
- testamenten
- erfbelasting
- executele en conflictbemiddeling

Burg. Houtkopenweg 7 4033 BJ Lienden
T 0344 745 104 M 06 19452290
info@huibruijgrok.nl www.huibruijgrok.nl

Terlouw Parket Ede, voor het leveren, leggen en renoveren van **houten vloeren**.
Bel Kees Terlouw op 06-24241402 of mail naar info@terlouwparket.nl

Stolk Orgels | 1988 35 JAAR 2023

DE SPECIALIST IN:

- DIGITALE ORGELS
- ZAAL- EN KERKORGELS
- HAUPTWERKORGELS
- VERHUUR

NIJWERKERK A/D IJSSEL Vrijheidslaan 55
KRABBENDIJKKE Oostpolderweg 1s
0180 31 56 52 | WWW.STOLKORGELS.NL

Werken waar liefde woont

Ben jij een toegankelijke leidinggevende met een verbindende persoonlijkheid? Kun je goed strategisch denken, beslissingen nemen en zorg dragen voor de uitvoering van beleid? Kom dan werken bij Cedrah en zet jouw leidinggevende talenten in voor een baan met maatschappelijk betekenis. Welkom als:

Regiomanager

- 📍 Woonzorgcentrum Beth-San, Moerkapelle
- 📍 Woonzorgcentrum Nebo, Zwijndrecht

Neem contact op met bestuurder Teunis Stoop:

✉ t.a.stoop@cedrah.nl ☎ 06 10 33 80 27

Cedrah
Wonen • Zorg • Dienst

cedrah.nl/werkenbij

- Psychosociale & psychologische hulpverlening
- Huwelijk & relaties
- Seksuologische hulpverlening
- Toerusting & preventie
- Gastopvang
- Schoolmaatschappelijk werk
- Hulp bij gameverslaving
- Mediation & coaching

Het bieden van professionele, psychosociale hulp bij al jouw levens- en gezinsvragen, dat is onze missie. En altijd vanuit een heldere, christelijke identiteit.

De Vluchtheuvel biedt meer!

W stichtingdevluchtheuvel.nl • T 0113 - 213 098

De Vluchtheuvel
Christelijke psychosociale hulpverlening

BROUWER
PSYCHOLOGEN

Psychologische hulp voor kinderen en volwassenen

Brouwer Psychologen geeft hulp aan kinderen, jongeren en volwassenen bij psychische klachten en in moeilijke situaties. Dat doen we vanuit onze christelijke identiteit, al ruim 30 jaar. Wij bieden o.a.:

- behandeling en begeleiding
- psychologisch onderzoek

Dit doen we ook voor mensen met een verstandelijke beperking.

Kijk op www.brouwerpsychologen.nl.
Of bel **0180 - 426955**

Ridderkerk, Barneveld, Geldermalsen en Apeldoorn (nieuw)

Welkom terug op ons bungalowpark!

De Verrassing
Bungalowpark

AL 65 JAAR VERRASSEND OP TEXEL

www.deverrassing.nl
0222 318906

Praktijk den Uijl

- ✓ HULPVERLENING
- ✓ COACHING
- ✓ TRAINING
- ✓ TOERUSTING

Nieuwerkerk aan den IJssel | Barneveld | Yerseke

T 010 7 411 411 | E info@praktijkdenuijl.nl
| www.praktijkdenuijl.nl

Veelal vergoed door ziektekostenverzekeraars

coach
strateeg
verbinder

Waardenvolle zorg

Als **manager HR** til jij de organisatie en de medewerkers naar een hoger plan.

Meer info?

- 📍 Centraal bureau, Barneveld
- 📞 Bel Bram op 06 22 20 26 21
- 🌐 werkenbijadullam.nl

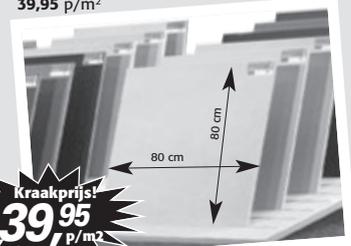

Adullam
gehandicaptenzorg

Waarom Paul Roescher?
Wij geven u twaalf redenen! **4**

Meer dan 40 jaar ervaring!

Tegel: enorm formaat / kleine prijs! 80x80 cm, verkrijgbaar in vijf kleuren. Van 89,95 voor 39,95 p/m²

Kraakprijs!
39,95 p/m²

PAUL ROESCHER
KEUKEN • BAD • VLOER • HAARD

Totaal 17.500 m² in Rijssen en Apeldoorn
Tel. 0548 530 350 www.paulroescher.nl

‘Specialist in vloertegels, wandtegels en PVC vloeren’

KROON
VLOEREN IN STEEN

Energieweg 8c | 4231 DJ Meerkerk | 0183 - 35 42 25 | kroonvloereninsteen.nl

*W*orstel je met vragen waar je niet zelf uitkomt? Loop je vast door negatieve overtuigingen? Maak je je zorgen? Wil je graag ontwikkelen op persoonlijk gebied? Weet je het gewoon even niet meer?

Als coach denk ik graag met je mee!

Welkom, vraag vrijblijvend wat ik voor je kan betekenen.

Eine van der Waal
www.Coachpraktijk-EigenWijs.nl
Westmaas - Elspeet, 06-15604697

VACATURES

Buroinfra
INGENIEURSBUREAU CIVIELE TECHNIEK

Wij zijn een Zeeuws adviesbureau voor grond-, weg- en waterbouw. Klanten kunnen bij ons terecht voor advies, werkvoorbereiding, meetwerk en begeleiding tijdens de uitvoering.

Wij zoeken:

LANDMETER 32-40 uur

TEKenaar 32-40 uur

TOEZICHTHOUDER 32-40 uur

PERSONEELSWERVER 4-8 uur

Meer informatie?
www.buroinfra.nl
info@buroinfra.nl
of bel Frans Bart:
06-43833684

VACATURES

(Leerling) installatiemonteur

(Leerling) elektromonteur

Servicemonteur

Kom werken bij
Spelt uit Elspeet!

Kijk voor meer info op

www.speltbv.nl

WELKOM!

OPEN DAGEN 2023 EVANGELISATIEPOSTEN

>> VOOR MEER INFORMATIE:
EVGG.NL/OPENDAG

Postnaam	Locatie	Datum	Tijd
Het Kompas	Scheveningen	Za. 7 oktober	van 10.00-16.00u
Bij Simon de Looier	Amsterdam	Za. 23 september	van 10.30-15.00u
De Hoeksteen	Utrecht	Za. 28 oktober	van 11.00-14.00u
In de Gouwstraat	Rotterdam	Za. 7 oktober	van 9.30-15.30u
Het Kruispunt	Tilburg	Za. 23 september	van 11.00-17.00u
De Bron	Merksem	Za. 23 september	van 10.30-14.30u

EVGG
EVANGELISATIE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

LM VAN MANEN
kerkinterieurs

WWW.KERKINTERIEURS.NL

Bent u ook op zoek naar mooie raambekleding? Wij komen vrijblijvend bij u thuis adviseren! We nemen naast veel kleur en stofstalen ook jarenlange ervaring mee. Bel Jan op 06-36294314 of kijk op wiltraamdecoratie.nl

Goedeboeken
nieuw en tweedehands
Kerkbuurt 30, Sliedrecht
0184-769003
www.goedeboeken.nl

BOUWPAKKET

Tempel van Jeruzalem

- Gloednieuw, uniek en full-colour
- Inclusief spel, uitleg- en instructieboek
- Samen bouwen, spelen, verdiepen

Met medewerking van JBGG | KOC Diensten | Bijbelsopvoeden.nl

Bestellen

WWW.TEMPELVANJERUZALEM.NL

VAN JONGS AF AAN GELEERD

Bijbels onderwijs voor school en gezin

Ds. G.H. Kersten

Ds. G.H. Kersten (1882-1948) schreef veel over christelijke opvoeding en Bijbelgetrouw onderwijs. Een selectie van zijn leerzame teksten is verzameld in dit boek, aangevuld met actuele vragen om over na te denken. Hoe kunnen onderwijzers en opvoeders deze lessen in de praktijk van alle dag gebruiken?

€ 9,95

(excl. Verzendkosten)

Bestel 'm nu via
info@vbso.nu

Initiatief van:

KERK
GEZIN
JEUGD
ONDERWIJS
GEREFORMEERDE
GEMEENTEN

DEPUTAATSCHAP OPVOEDING
ONDERWIJS CATECHESE GGIN

SCHRIJF IN UW AGENDA!

D.V. VRIJDAG 29 SEPTEMBER, 19.30 UUR
GROTE OF SINT-MAARTENSKERK ZALTBOMMEL

HET LIED

DER LIEDEREN

THEMA-AVOND MET SAMENZANG

N.A.V. DE HERUITGAVE VAN
HET HOOGLIED VAN SALOMO
VAN DS. A. HELLENBROEK

SAMENZANG O.L.V. PIETER HEYKOOP

SPREKERS:

DRS. R. BISSCHOP
DS. H. BRONS
DS. A. SCHOT

JONG EN OUD IS VAN HARTE WELKOM!

kina
begrafenisverzorging

D.W. Schipper
010-458 31 12
Capelle a/d IJssel

J. Kooijman
0182-58 39 32
Gouda

Dag en nacht bereikbaar

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

Begrafenisverzorging M. van Hees

078-6762273

Persoonlijke begeleiding en aandacht staan bij ons centraal.

Altijd en overal te ontbieden.

Vanuit christelijke overtuiging verzorgen wij alleen begrafenissen.

Hoeksche Waard en omgeving
vanheesbegrafenisverzorging@gmail.com
www.begrafenis-hoeksewaard.nl

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING

P.H. VAN DER LEER

Veenendaal Rhenen

Voor een persoonlijke en betrokken begeleiding bij het verzorgen van alleen begrafenissen

P.H. van der Leer

T 0318 - 526641

E info@phvanderleer.nl

M 06 - 46376232

W www.phvanderleer.nl

Bond van
Zangverenigingen
der Gereformeerde
Gemeenten

Wij zoeken iemand die het bestuur wil komen versterken!

Belangstelling?

Neem contact op met onze voorzitter; stuur een mail naar: voorzitter@bzgg.nl

Scan de QR-code voor meer informatie:

“Samenbinden en stimuleren van de aangesloten koren”

PROFIJT ISOLATIE

Energijstraat 7 7461 TZ RIJSSEN Tel: 0548 546055

De specialist in het milieubewust isoleren van uw woning

Vloerisolatie
Spouwisolatie
Dakisolatie
Gevelisolatie

Profiteer nu!! landelijke subsidie

www.profijtisolatie.nl

JOH. DEHEER
toetsen en meer, sinds 1898

**UW ORGEL- ÉN
PIANO SPECIALIST**

www.johdeheer.nl

Leeghwaterstraat 46/47
3364 AE Sliedrecht
Tel.: 0184-419 611

begravenisverzorging
Den Hollander

- Alleen begravenissen
- Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst rouwcentrum of thuis met koeling
- Dag en nacht bereikbaar

☎ 010 - 460 05 09
✉ info@tdenh.nl
🌐 www.begravenisverzorgingdenhollander.nl

Alleenstaande moeder met 3 kinderen
zoekt huis te huur in Sliedrecht of omgeving. Tel. 06 16160068

Gemengd koor '**Psalmzingt den HEERE**'
zoekt met **SPOED** koorleden, vooral **T en B**. Repetities maandagavond 3x per maand in de Oude School, Dorp 15 te Waarder. We zingen Psalmen en Enige Gezangen. BZGG aangesloten.
Tel. nr. 0628461351.

THEMAOCHTEND

De derde tempel

Van harte uitgenodigd voor onze
THEMAOCHTEND
D.V. zaterdag 7 oktober
Ger. Gem. Tricht-Geldermalsen
Laan van Leeuwenstein 10
Aanvang: 10.00 uur
Inloop vanaf 09.30 uur met koffie/thee

Meer informatie en aanmelden
(i.v.m. catering)
QR-code of:

Na afloop
GRATIS LUNCH
en tijd voor ontmoeting

themaochtend.nl - 0348-489 929

Een boeiend onderwerp met vele facetten, dat belicht wordt vanuit christelijk perspectief (ds. Schot) en Joods perspectief (prof. Siebesma)

Sprekers:
ds. A. Schot
voorzitter Deputaatschap voor Israël

prof. dr. P. A. Siebesma
oudtestamenticus en voormalig hoofddocent CHE

DEPUTAATSCHAP VOOR ISRAËL
BEGRAFENISVERZORGING DEN HOLLANDER

de SAAMBINDER

Bewuste keuze

Colofon

Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten
Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofredacteur: ds. B. Labee
Redacteurs: ds. G.J. van Aalst, J. van 't Hul

Redactiesecretaris: J. van 't Hul

Bijdragen van medewerkers, boeken ter recensie en vragen voor de rubriek 'Vraag en antwoord' naar:

ds. B. Labee
Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
T 0318-513597
E b.labee@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk), berichten en meditaties:

J. van 't Hul
Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
T 0651-622260
E jvthul@kliksafe.nl

Aanlevertijd van kerknieuws en berichten: uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk:

Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening,
Houttuinlaan 7, 3447 GM Woerden
T 0348-489900
E info@desaambinder.nl

Advertenties en familieberichten aan Verloop drukkerij:

Ohmweg 31, 2952 BD Alblasserdam
T 078-6912899
E saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk donderdag vóór de week van verschijning aangeleverd te zijn. Rouwadvertenties uiterlijk maandag-morgen 9 uur.

Advertenties € 1,90 per mm.
Familieberichten € 0,45 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
Houttuinlaan 7, 3447 GM Woerden
T 0348-489900
E info@desaambinder.nl

Betalingen abonnementsgelden:

IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v.
De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementenprijzen:

voor Nederland: € 15,50 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober)
voor het buitenland*: € 150,00 per jaar
* afwijkend tarief voor: Canada: \$ 165,
USA: \$ 140

Correspondentieadres Noord-Amerika:

Mr. A.M. Berman
3340 Culp Rd. Unit 11
Vineland Stn. ON LOR 2E0
T 905 651 2320
E amberman47@gmail.com

Enkele handige websites

Gereformeerde Gemeenten:
Algemeen: www.gergeminfo.nl
(doorklikken naar diverse deputaatschappen)
De Saambinder: www.desaambinder.nl
Adviesplein gemeente en gezin:
www.gemeenteengezin.nl
Studenten: www.werkgroepstudenten.nl
Jeugdbond: www.jbgg.nl

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden bijdragen, kerknieuws, berichten en advertenties zonder overleg aan te passen, in te korten of zonder opgave van reden niet te plaatsen.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

Houvast

Iedereen is in het leven op zoek naar houvast. Want veel zaken zijn onzeker en geven onrust.

De problematiek in ons land, het geweld in deze wereld en de zorgen in de kerken laten je ongetwijfeld niet onberoerd. Veel van jullie leeftijdsgenoten zien het niet meer zitten. Het leven is gejaagd, de stress slaat toe. Wat biedt uiteindelijk houvast?

De één (ook ouderen!, juist ouderen?) zoekt zijn houvast in zijn financiële positie. Veel tijd gaat er verloren doordat voortdurend de beurskoersen in de gaten gehouden moeten worden. De paniek slaat toe als de koersen kelderen. Vergadert u geen schatten op de aarde... Het biedt geen houvast.

Jij zoekt je houvast in je vriendengroep. Je kunt er van genieten en het helpt je even nare dingen te vergeten. Het is gezellig geweest, maar de avond is nauwelijks voorbij of je gelukdroom is uit elkaar gespat. Je staat opnieuw met lege handen en zonder houvast.

Waar ligt het houvast wel? Het enige houvast ligt in God en Zijn Woord. Dat Woord verandert namelijk niet, omdat de Heere niet verandert. Zijn Woord geeft rust in onrust, troost in verdriet, kracht als je moedeloos bent.

Duidelijk zien we dit in het leven van David. Hij was teruggekeerd van een rooftocht. Hij en zijn mannen komen terug in het stadje Ziklag. Ondertussen heeft de vijand de stad in brand gezet. De vrouwen en kinderen zijn weggevoerd. Zijn mannen willen David zelfs stenigen. Maar dan staat er te midden van al deze ellende (waar David ook zelf schuldig aan was): 'Doch David sterkte zich in den HEERE, zijn God' (1 Sam. 30:6b). God was zijn houvast. Dit wist hij vast: God zou hem niet begeven (Ps. 56:4 ber.). Zing je het hem na?

Leestip: 1 Samuël 30:1-6

L. van der Ham, Krimpen aan den IJssel

Uit:

Het levenslied van Robert

Nu McCheyne het beroep naar Dundee heeft aangenomen, zal zus Elisa voor de huishouding zorgen.

'Moeder wil nog wat stoelen voor de woonkamer laten bezorgen. Ook heeft ze een Frans ledikant op het oog, wat vind je daarvan?'

Robert steekt wanhopig zijn armen omhoog.

'Alsjeblieft geen meubels meer. Ik wil nog wel wat kunnen rondlopen hier. De mensen moeten eenvoudige huizen aan hun dominees geven, dan hebben ze ook niet zoveel meubels nodig'.

Elisa lacht. 'Dat is nou echt mannentaal. Zo groot is deze pastorie echt niet. En je begrijpt toch wel dat moeder ook wil zorgen. Ze heeft ook Hollandse kaas meegegeven'.

'Goed', antwoordt haar broer. Maar zijn gedachten zijn bij de intredeprek, die hij als nieuwe predikant van Dundee zal houden. Het boek Jesaja ligt opengeslagen, bij hoofdstuk 61 vers 1-3:

'De Geest des Heeren HEEREN is op Mij, omdat de HEERE mij gezalft heeft om een blijde boodschap te brengen de zachtmoedigen; Hij heeft mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart, om de gevangenen vrijheid uit te roepen en de gebondenen opening der gevangenis'.

Na het eten haalt Robert Tully, zijn pony, uit de stal. Het is een heerlijke ontspanning voor hem om nog wat te rijden na de lange uren in de studeerkamer. Hij kan genieten van het mooie landschap, maar de zorg om predikant te worden, drukt hem erg. Hoe zal hij zo'n grote verantwoordelijkheid kunnen dragen voor zoveel menszielen? Dundee is een groeiende stad met 51.000 inwoners. Behalve havenplaats is de stad ook een centrum van industrie geworden met linnen-, touw-, en jutefabrieken. Er zijn mooie buitenwijken gekomen voor de rijke mensen, maar voor de arbeiders zijn er snel kleine huisjes uit de grond gestampt. Met de groei van de welvaart is ook de onkerkelijkheid toegenomen. Het zuurverdiende geld wordt vaak naar een van de vele bierhuizen gebracht.

Met een hoofd vol zorgen rijdt Robert door het mooie landschap.

Vraag en antwoord

door
ds. Labee

Twee stenen tafelen

Er wordt altijd gezegd dat de eerste tafel van Gods wet met vier geboden gericht is op God en de tweede tafel met zes geboden op de naaste. Nu is dat een mooie en begrijpelijke gedachte, maar de stelligheid hiervan (zonder een bewijs uit Gods Woord) zou toch achterwege moeten blijven?

Tien woorden

Inderdaad moeten we over alles wat ons de Heere niet nadrukkelijk heeft geopenbaard met wijsheid en voorzichtigheid spreken. Graag spreken we Calvijn (1509-1564) na, die in zijn "Institutie" (vertaling dr. C.A. de Niet) schrijft: 'Het is ook niet verkeerd om te bestuderen hoe de geboden ingedeeld zijn, als men maar bedenkt dat dit een zaak is van dien aard dat iedereen ervan mag denken wat men wil en dat men er geen ruzie over moet gaan zoeken met iemand die een andere mening toegedaan is. Wij moeten echter dit onderwerp wel even aan de orde stellen, om te voorkomen dat lezers gaan lachen of zich verwonderen over de indeling die wij nog zullen geven, alsof die nieuw en kort geleden bedacht zou zijn. Het is buiten kijf dat de Wet onderverdeeld is in tien woorden, want dit wordt meer dan eens bevestigd op gezag van God Zelf. Verschil van inzicht bestaat er dan ook niet over het aantal, maar over de wijze van indelen' (Boek 2, 8-12). Na deze woorden, die de vraagsteller dus in het gelijk stellen, legt de grote reformator mogelijkheden voor die in de geschiedenis van Gods Kerk aanhang kregen. Zelf kiest hij nadrukkelijk voor de indeling in vier geboden op de eerste tafel en zes geboden op de tweede. Op deze manier meent hij dat de 'dienst van God en de naastenliefde' vanuit Jezus' woorden het meest tot hun recht komen.

Jezus' woorden

Ook onze Heidelbergse spreekt over

deze verdeling in Zondag 34: 'Hoe worden deze tien geboden gedeeld? In twee tafelen; waarvan de eerste leert hoe wij ons jegens God zullen houden; de andere, wat wij onzen naaste schuldig zijn'. De tekstverwijzing bij vraag 93 is naar de woorden van Jezus: 'En Jezus zeide tot hem: Gij zult liefhebben den Heere uw God met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede, aan dit gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangt de ganse Wet en de Profeten'. In dat spoor is de genoemde indeling wel voor de hand liggend. Eerst de eer van de ene ware God, de dienst van God, Zijn Naam en Zijn dag en dan de geboden gericht op het scep-sel van God.

Ten slotte, lezer(es), is het u ook al eens opgevallen dat er nergens in de Bijbel gesproken wordt over tien 'geboden'? Alle keren lezen we over de tien 'woorden'. In Exodus 34 vers 28b lezen we over Mozes op de berg en de gave van de wet: 'En hij was aldaar met den HEERE veertig dagen en veertig nachten; hij at geen brood en hij dronk geen water; en Hij schreef op de tafelen de woorden des verbonds, de tien woorden'. Maar veel dringender komt tot ons de vraag of we met de dichter van Psalm 119 (vers 97) in waarheid kunnen spreken: 'Hoe lief heb ik Uw wet! Zij is mijn betrachting den gansen dag'. ♦

► Heb jij/hebt u ook een vraag?

Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labee of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt -zo mogelijk- altijd een reactie. Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder. Graag wel wat geduld. Er liggen nog tientallen vragen op een reactie te wachten.